

Obnovljivi izvori energije – što je to OIE i svrha korištenja zakonskih poticajnih mjera

Obnovljivom energijom smatraju se tradicionalno biomasa (svi oblici drvnog otpada, otpad životinjskog podrijetla i razne vrste žitarica) i moderne tehnologije temeljene na solarnoj energiji, energiji vjetra, geotermalnoj energiji, hidroelektranama i energiji mora. Korištenje obnovljivih izvora energije (OIE) nije novost, budući da su se do pojave parnog stroja i iskorištavanja nafte, koristili voda i vjetar kao jedini izvori mehaničke energije. Industrijalizacijom s početka dvadesetog stoljeća najbitnije primarno gorivo postalo je ugljen, te osobito nafta u drugoj polovici stoljeća. Klimatske promjene, rizici nuklearne proizvodnje, te dodatni troškovi značajnom promjenom cijena fosilnih goriva, potakli su veći interes za oblicima energije, koji će djelomično nadomjestiti fosilna goriva i doprinijeti očuvanju okoliša. U relativno kratkom razdoblju, od osamdesetih godina prošlog stoljeća, potrošači električne i toplinske energije, te potrošači u transportu postaju svjesniji značenja korištenja OIE. Tome doprinosi i implementacija europske zakonske regulative na donošenje obvezujućih ili poticajnih mjera u uporabi OIE.

Troškovi proizvodnje električne energije iz OIE su veći od troškova proizvodnje električne energije iz elektrana koje koriste fosilna goriva i nije konkurentna na tržištu električne energije. Stoga je povlaštenim proizvođačima nužno nadoknaditi veće troškove proizvodnje kroz neki od mehanizama potpore. U državama Europske Unije postoji nekoliko modela kao mehanizama potpore za poticanje proizvodnje električne energije koja koriste OIE. Većina europskih država ima zakonom regulirani sustav zajamčenih cijena (eng. *feed-in system*), a to su: Danska, Francuska, Portugal, Luksemburg, Njemačka, Španjolska, Grčka, Nizozemska, Austrija, Estonija, Litva, Slovenija, Češka, Bugarska, Latvija i Mađarska. U Hrvatskoj je također kao mehanizam potpore izabran sustav zajamčenih cijena.

Zakonska energetska regulativa u Hrvatskoj

Zakonska energetska regulativa u Hrvatskoj u kojoj se pravno regulira poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (OIE) i kogeneracijskih postrojenja, te način isplate poticaja povlaštenim proizvođačima koji u svojim energetskim postrojenjima proizvode električnu energiju i istu isporučuju u elektroenergetsku mrežu, izrađena je na temelju smjernica europskog zakonodavstva i krovnih energetskih zakona u Hrvatskoj. Zakon o energiji, Zakon o tržištu električne energije i Zakon o regulaciji energetskih djelatnosti stupili su na snagu u prosincu 2004. godine, dok su podzakonski akti iz područja OIE i kogeneracije koji su 2007. godine stupili na snagu *Tarifni sustav za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije* (Narodne novine br. 33/2007), *Uredba o minimalnom udjelu električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije čija se proizvodnja potiče* (Narodne novine br. 33/2007), *Uredba o naknadama za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracija* (Narodne novine br. 33/2007), *Pravilnik o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije* (Narodne novine br. 67/2007) i *Pravilnik o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije* (Narodne novine br. 67/2007).

Temeljem Zakona o tržištu električne energije operator prijenosnog sustava i operator distribucijskog sustava dužni su preuzeti ukupno proizvedenu električnu energiju od povlaštenog proizvođača prigodom angažiranja proizvodnih objekata. Energetski subjekti za opskrbu električnom energijom (opskrbljivači) dužni su preuzeti minimalni udio električne energije proizvedene iz postrojenja koja koriste OIE i kogeneracijskih postrojenja sukladno udjelu koji taj energetski subjekt ostvaruje u ukupnoj opskrbi električnom energijom u Hrvatskoj, a definiran je *Uredbom o minimalnom udjelu električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i kogeneracije čija se proizvodnja potiče*. Istom Uredbom je određeno da su energetski subjekti za opskrbu električnom energijom u Hrvatskoj obvezni preuzeti minimalno 5.8% proizvedene električne energije iz postrojenja koja koriste OIE koja se potiče, u ukupnoj potrošnji električne energije u 2010. godini. Sukladno tomu određeno je da su energetski subjekti za opskrbu električnom energijom u Hrvatskoj obvezni preuzeti minimalno 2% proizvedene električne energije iz kogeneracijskih postrojenja koja se potiče, u ukupnoj potrošnji električne energije u 2010. godini.

Pravilnik o korištenju obnovljivih izvora energije i kogeneracije određuje uvjete korištenja postrojenja OIE i kogeneracijskih postrojenja, uvjete za upis u „Registar projekata i postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije i kogeneracije te povlaštenih proizvođača“, definira grupe postrojenja koja koriste OIE i grupu kogeneracijskih postrojenja, određuje sve potrebne korake koje je povlaštenu proizvođač dužan učiniti kako bi ishodio prethodno, a potom i konačno odobrenje za gradnju novog postrojenja. „Registar projekata i postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije i kogeneracije te povlaštenih proizvođača“ vodi Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (MINGORP). Prvi korak koji poduzima energetski subjekt koji želi steći status povlaštenog proizvođača, a prema tome i pravo na poticajnu cijenu za proizvedenu električnu energiju, je ishođenje prethodnog odobrenja za gradnju postrojenja u MINGORP-u, čiji se upis vrši u „Registar projekata i postrojenja za korištenje obnovljivih izvora energije i kogeneracije te povlaštenih proizvođača“. Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA) izdaje rješenje o stjecaju statusa povlaštenog proizvođača (ovisno o stupnju izvodljivosti projekta) prema *Pravilniku o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije*.

Nakon što je energetski subjekt ishodio rješenje o prethodnom statusu povlaštenu proizvođač sklapa Ugovor o otkupu električne energije s Hrvatskim operatorom tržišta energije (HROTE). Povlaštenu proizvođač ima pravo na poticajnu cijenu primjenom *Tarifnog sustava za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije*. Na taj se način stječu i potrebna jamstva za kreditiranje, ukoliko je to neophodno investitoru za gradnju postrojenja.

Otkup proizvedene električne energije iz postrojenja koja koriste OIE i kogeneracijskih postrojenja reguliran je preko HROTE-a. HROTE sklapa poseban ugovor sa svim energetskim subjektima za opskrbu električne energije, kako bi naplatio sva potraživanja za otkup električne energije. Ova potraživanja se odnose za proizvedenu električnu energiju iz OIEiK odnosno preuzetu električnu energiju od strane opskrbljivača koja se računa prema vrijednosti prosječne proizvodne cijene električne energije u Hrvatskoj (za 2006. godinu određena je vrijednost 0,2625

kn/kWh, a slijedećih godina biti će jednaka cijeni proizvodnje električne energije za tarifne kupce iz kategorije kućanstva s jednotarifnim obračunom električne energije) i potraživanje na naknadu za poticanje proizvedene električne energije iz OIE i kogeneracija kojom se povlaštenim proizvođačima nadoknađuju veći troškovi proizvodnje električne energije. Ovu naknadu plaćaju povlašteni i tarifni kupci u Hrvatskoj prema *Uredbi o naknadama za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracija*. Naknada će im biti posebno iskazana u računu za električnu energiju.

Iako su prema *Pravilniku o stjecanju statusa povlaštenog proizvođača električne energije* sve HE svrstane u grupu OIE postrojenja, pravo na poticajnu cijenu imaju samo HE instalirane snage manje od 10 MW. Poticajna cijena ovisi o grupi postrojenja, a u rasponu je od najmanje vrijednosti za elektrane na deponijski plin i plin iz postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda (0,36 kn/kWh) do najveće vrijednosti za sunčane elektrane instalirane snage do uključivo 30 kW (3,4 kn/kWh). Poticajne cijene će se korigirati prema udjelu komponenti domaće industrije u postrojenjima, a što će određivati MINGORP. Tarifni sustav će se svake godine usklađivati prema inflaciji, te prema cijeni električne energije i cijeni plina za poticaj koji će dobivati kogeneracijska postrojenja. Način i elementi utvrđivanja poticajne cijene, odnosno poticajna cijena utvrđena *Tarifnim sustavom za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije*, važećim u trenutku sklapanja ugovora o otkupu električne energije, neće se mijenjati tijekom razdoblja trajanja ugovora.